

НАЦИОНАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ НА ОБРАЗОВАНИЕТО В БЪЛГАРИЯ В КОНТЕКСТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ИЗИСКВАНИЯ

Проектът на ст. н. с. д-р Маргарита Филева с рецензент ст. н. с. д-р Матю Матов е приет за завършен от Научния съвет на Икономическия институт на БАН с протокол № 14 от 14.11.2007 г. Разработката е в размер от 122 стандартни страници и е посветена на особено актуални проблеми, доколкото в последно време състоянието на българското образование трайно привлича вниманието на обществеността. То е инвестиция в бъдещето и като такава има изключително голямо значение за развитието на нацията.

Целта на изследването в този проект е да се анализират и конкретизират промените в образователната сфера в съответствие с европейските изисквания, да се очертае мястото на страната ни в посочената сфера от гледна точка на сравнителния анализ с редица европейски държави и да се проучат възможностите за подобряване на равнището на образование у нас както в количествено, така и в качествено отношение.

Постигането на поставената цел се осъществява чрез решаването на няколко взаимно свързани задачи, които трябва да дадат отговор на въпросите, отнасящи се до състоянието на образованието у нас, оценката на неговото развитие, разкриването на основните проблеми и върху тази база – очертаване на главните закономерности при осъществяване на необходимите количествени и качествени изменения в контекста на европейското законодателство.

При научния анализ са използвани европейски нормативни документи в областта на образованието, теоретичното наследство в съществуващата чуждестранна литература по тези проблеми, български източници, както и собствени проучвания по въпроса в посочената област (авторката има около 20 публикации, посветени на образованието у нас и в чужбина).

В хода на изследването се съчетават методите на анализ и синтез, използвани са сравнителни методи, международни прогнози от английски, немски и руски източници, данни от проведени емпирични социологически изследвания, експертни оценки и голямо разнообразие от данни от официалната българска статистика.

От гледна точка на структурата на изложението в проекта са разработени три глави, намиращи се в научно единство и логическа последователност.

В първа глава са разглеждани основните европейски документи в областта на образованието – Болонската декларация (1999 г.) относно европейското пространство за висше образование, Лисабонската стратегия от 2000 г. и обновената от 2004 г., Меморандумът за учене през целия живот и др. Характеризирани са накратко институциите, осъществяващи промените в сферата на образованието в страните от ЕС. Посочени са основните

постулати по отношение на европейското образование, които имат изходно значение за всички страни-членки, в т.ч. за България.

Във втора глава е акцентирано върху националните аспекти на образованието – начално, средно, висше, професионално ориентиране, консултиране квалификация, обучение и подготовка. Показан е опитът в образователната сфера в някои високоразвити европейски държави (Германия, Франция), както и възможностите за прилагането му у нас съобразно с конкретните условия. Освен това са приведени примери за практиката на различни европейски образователни програми и проекти, намиращи приложение в страната ни; характеризирани са основните моменти в рамковите програми на обучение и професионална квалификация, приети от МОН.

Използвана е богата база от първична статистическа информация на НСИ, МОН, МТСП и други специфични институции в тази област. Върху основата на анализирания данни се дава конкретна оценка за сегашното състояние на образованието в България и за проблемите, които съществуват пред него.

В трета глава вниманието е съсредоточено върху регионалните аспекти на образованието в страната ни от гледна точка на обществения разрез “град-село”. Тук научният интерес на авторката е продиктуван от взаимоотношенията в т.нар. селска периферия, където то има съществени проблеми както като част от националната образователна система, така и в контекста на европейските изисквания. Те са в пряка зависимост от неблагоприятната демографска структура, на чийто фон се прави анализът и обобщенията и се извеждат основните проблеми, стоящи за решаване. Главното в случая е реструктурирането на системата на образованието в селата както в количествен, така и в качествен аспект, преодоляването на “новата неграмотност” в тях, въвеждането на повече нови проекти и програми съобразно с европейските изисквания от типа на внедрения проект “Грундвиг I” и др.

Научноизследователският проект представлява задълбочено изследване на проблем с изключително актуално значение за обществото, който откроява основните аспекти, свързани с националните и регионалните промени в образованието у нас в синхрон с европейските изисквания. Същевременно в него се очертава специфично българският път на развитие в образователната сфера, както и в останалите области на социално-икономическия живот. В проекта са внесени нови моменти при разработване на проблемите, особено в трета глава, посветена на регионалните аспекти. Така той допринася за обогатяване на съществуващите знания в тази област на научните изследвания.